

ZID Theater kiest voor maatschappelijke aanpak

Inspelen op wat leeft in de buurt

In onze hoofdstad, waar meer dan 180 nationaliteiten samenkomen, krijgen er maar een paar een podium. Het ZID Theater probeert dit te doorbreken door amateurs en professionals van over de hele wereld samen te laten werken aan creatieve producties. Daarmee wordt ook een divers publiek bereikt, vertelt directeur **Karolina Spaić**.

Door Anne van den Dool



GROTE THEMA'S TERUGBRENGEN NAAR IETS DAT PERSOONLIJK RAAKT. FOTO ZID THEATER

Op de grens van Amsterdam-West en Nieuw-West staat het ZID Theater: een broedplaats waar sinds een paar jaar ook een eigen zaal voor optredens te vinden is. Die grens benadrukt de van oorsprong Joegoslavische Karolina Spaić, sinds de start in 1991 directeur van het gezelschap, graag. "De Kolenkitbuurt, waar wij te vinden zijn, wordt altijd gezien als een plek waar veel beter kan. Wij laten zien wat voor moois hier kan gebeuren. We zijn onderdeel van deze wijk en spelen in op wat hier leeft." Een van de jaarlijkse hoogtepunten is het ExploreZ Festival, waar de meest succesvolle producties worden gepresenteerd aan gasten uit binnen- en buitenland. Tijdens de aankomende editie, van 16 tot en met 25 mei, wordt een boek gelanceerd waarin de werkwijze van het ZID Theater wordt uitgelegd: *Theater voor het hier en nu*. "Een belangrijk onderdeel van die werkwijze is onze grote aandacht voor de verhalen van mensen uit de omgeving," legt Spaić uit. "Daarbij betrekken we zoveel mogelijk verschillende culturen. Ook werken we in co-creatie met zowel professionals als amateurs."

Verhalen vangen

Dat zorgt ook voor de ontwikkeling van nieuwe talenten, vooral van makers met een migratieachtergrond of zelfs met een vluchtverleden. "Vooral jongeren uit deze gemeenschappen zijn geïnteresseerd," ziet Spaić. "Zij hebben vaak een niet-westerse achtergrond: van China tot Brazilië, allemaal komen ze bij ons. Het is typisch westers om een scherp onderscheid te maken tussen een dansvoorstelling, toneelstuk en muziekconcert. Daarom werken we met een multidisciplinaire benadering, waarin ook nieuwe media, spoken word en storytelling een plek krijgen. Zo proberen we een breed publiek te bereiken." De voorstellingen die het ZID Theater op de planken brengt, spelen in op de actualiteit. "Eenzaamheid, armoede en klimaatverandering zijn voor veel mensen te abstracte begrippen. Dit proberen we om te zetten naar iets concreets door ervaringen op te halen bij buurtbewoners: van een schoolklas tot een lokaal koor. We noemen dit verhalen vangen: met een speelse methode brengen we een groot thema terug tot iets wat mensen persoonlijk raakt. In gesprekken over klimaatveranderingen merkten we bijvoorbeeld dat bewoners vooral bang zijn voor luchtvervuiling. Het resultaat:

een locatievoorstelling die de titel *Zuurstof* draagt."

Buurtbewoners en professionals

Buurtbewoners mogen weliswaar input leveren, het resultaat is zo professioneel mogelijk. "Eerder lieten we niet-professionals de voorstellingen ook uitvoeren, maar uiteindelijk bleek dat voor hen vaak te tijd- en energierovend. Ze bleken niet zozeer op de planken te willen staan, maar vooral hun verhaal verteld te willen zien. Voor ons is dat proces minstens net zo belangrijk als de uitkomst." De werkwijze van het ZID Theater vertaalt zich in een divers publiek. "Wanneer je een Oekraïense zanger op het podium zet, komen mensen uit zijn gemeenschap kijken," weet Spaić uit ervaring. "We proberen bewust mensen te bereiken die normaal gesproken niet zo snel naar het theater komen. Hen bereiken we niet via de reguliere kanalen, maar via sociale instellingen en opleidingscentra voor kunstbeoefening. Een bezoek aan ons theater kan voor hen een betekenisvolle ervaring zijn: ik kan dus ook op een podium staan, zie je ze denken. Daarnaast moedigen we onze bezoekers aan terug te komen, bijvoorbeeld door nabesprekingen te organiseren en een kijkje achter de schermen te bieden."

Ontwikkelingstraject

Sinds 2019 kent het ZID Theater ook een eigen ontwikkelingstraject, genaamd FATE. Aanleiding was de komst van vluchtelingen naar Nederland met tal van artistieke talenten die zich ook hier wilden kunnen uiten. Spaić daarover: "Een Syrische inwoner van het lokale asielzoekerscentrum vertelde ons dat veel jonge mensen daar zich creatief wilden kunnen uiten, maar daar in Nederland geen vorm voor konden vinden. Ze worden aangemoedigd zo snel mogelijk te integreren door aan het werk te gaan, maar aansluiting in Nederland vinden gaat over meer." Om aan deze behoefte te beantwoorden, besloot het ZID Theater de handen ineen te slaan met partners uit andere Europese landen om een trainingsprogramma op te zetten om deze mensen toch een artistieke plek te bieden. "We geven ze de ruimte om zich op zoveel mogelijk vlakken te ontwikkelen: van dans tot zang, van theater tot film. Daarnaast introduceren we ze bij artistieke netwerken, zoals festivals en fondsen, en leren we ze hoe ze hun ideeën op papier kunnen zetten. Inmiddels hebben we tientallen makers opgeleid en zijn we toe aan onze vijfde lichting." Waarom is de werkwijze van het ZID Theater zo'n succes? Spaić heeft daar een duidelijk antwoord op: "We durven te veranderen als we merken dat iets anders beter werkt. We streven naar een verbinding tussen de mensen op het podium en die in de zaal. Juist mensen die twijfelen over wat ze moeten vinden van de grote thema's die spelen, kunnen zich bij ons laten verrijken. In een tijd waarin de polarisatie toeneemt, is dat een grote troef."

Karolina Spaić:
"Ik kan dus
ook op een
podium staan,
zie je ze
denken"

